

at vi have lært den danske Bondestand, at den er Verdens største og vidunderligste Fænomen. Derved er en Type som det ærede Medlem fra Kertemind opstaaet. Ville det ærede Medlem og hans Venner skabe en Arbejderstand, som kan løse de kulturelle Opgaver, der stilles til dem, gøre de det først og fremmest ikke ved at lære dem Hovmod, men ved at lære dem sund og naturlig Følelse af egne Mangler. De danske Arbejdere — jeg tror ikke saa meget paa deres Socialisme — have i deres Fagforeninger lært — og det bebrejder jeg dem ikke, det er naturligt ifølge deres Stilling — en snæver Klassepolitik og et snævert Klassesyn. Hvis de ligesom de australske Arbejdere en Gang faa Magten, ville de bruge den med hele den lavmæssige Snæverhed i Maaden at tage Tingene paa. Det er sket i Australien, og jeg anser det ikke for en Ulykke, men det er ikke den Maade, hvorpaa man oparbejder det Samfund, som det ærede Medlem for Københavns 5te Valgkreds ønsker. Dertil kommer, at det ærede Medlem, netop naar han vil reformere Arbejderne, og Samfundet overhovedet, altid lærer Arbejderne at tale om, at de have Kultur og Kultur. Han burde dog indse, at det, han prædiker, er ikke Kultur. Naar det ærede Medlem og hans Venner — særlig det ærede Medlem fra Aarhus (Sabroe), der jo farer omkring med sin store Kultur, saa at Folk flyve i et Musehul og tro, at Kultur er værre end Tordenvejr — tale om Kultur, begaa de den store Fejl at forveksle Kultur med Teknik. Det ærede Medlem ironiserede over mig og sagde om mig, at jeg var middelalderlig. Det er jeg ikke, men det staar saaledes for mig den Dag i Dag, at det nittende Aarhundrede vel er blevet meget stort i Teknik, men at hvad det har vundet i Teknik, har det tabt i Kultur. Det er ikke Kultur, at man kan tale i en Telefon i Stedet for i en almindelig Raaber, Kulturen kommer frem i det, der siges i en Telefon, og i saa Henseende ere vi ikke komne saa overmaade langt, det, der sagdes og tænktes i det attende Aarhundrede, var ligesaa godt, maaske bedre, end det, der siges den Dag i Dag. Fordi Socialdemokraterne kunne løbe omkring og sige, at

store Dele af Befolkningen kunne læse — de faa deres Blade hver Dag med 27 Nyheder i, af hvilke 26 ikke angaa dem det ringeste og ikke gøre dem til klogere og bedre Mennesker —, derfor ere de ikke gaaede stærkt frem i Kultur: Kultur, mener jeg, er ikke det ydre, Teknikken, men det er Evnen til at danne sig en Livsanskuelse og leve derefter og Evnen til at interessere sig for andre Ting end netop det, som ligger lige for ens Næse. Med andre Ord: Kultur er det, som skaber Personligheder, og ikke alt det tekniske, som det ærede Medlem og hans Venner ere saa forgabede i.

Det ærede Medlem sagde forleden Dag — jeg vender tilbage til hans materialistiske Livsanskuelse —, at det, det kommer an paa, er ikke det enkelte handlende Menneske, men de sociale Tilstande, som forme Mennesket. Jeg gentager: Nej og atter nej og nej! Den danske Nation er ikke saa god som den engelske. Vi have den samme Teknik og de samme sociale Tilstande, men den engelske Nation har nu en Gang noget mere af den gamle puritanske Pligtfølelse, og derfor er den bedre — mere kulturel — end den danske.

Det ærede Medlem ender som sædvanlig med den store sociale Republik, som kommer i Morgen, men han ved jo lige saa godt som jeg, at det Samfund, han kæmper for, er ikke muligt i det isolerede Danmark alene, der maa være mange Lande sammen, og han ved lige saa godt som jeg, at den Tid ligger uendelig langt borte, da slikt kan realiseres. Han skulde hellere hjælpe mig med at skære det bort i vort Samfund, som fortjener at skæres bort, end at sige: Rent Bord. Det ærede Medlem ønsker maaske et stort Verdensforbund. Jeg vil sige, jeg kan ogsaa drømme de Drømme, og jeg tror, at Bjørnstjerne Bjørnson drømte en Gang om det mellemeuropæiske Forbund; men saa meget staar mig klart, at skulle vi faa det Statsforbund, som dog maa være Forløberen for, at det ærede Medlems Fremtidsstat kan grundlægges, er det i hvert Fald nødvendigt, at vi træde ind i det Forbund af egen fri Villie og efter en Kontrakt, hvorved vi ere medbestemmende i lige saa høj Grad som de andre kontraherende Parter.